

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum damnati vellent plus non esse, quàm esse in
miseria pœnæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

lia autem sunt primò & principaliter corpora caelestia, quae secundum quodlibet sui sunt incorporea, sed ab istis non affliguntur damnati poena corporali, quia non continguntur ab eis, elementa autem sunt incorruptibilia secundum se tota, sic intelligendo quod nunquam aliquod elementum secundum se totum fuit simul corruptum, nec unquam sic corruptetur quantumcumque diutius duraret, quantumcumque elementum posset corrumpi & quotidie corrumpatur secundum aliquid sui, scilicet secundum extremitatem qua contingit alterum elementum sibi contrarium. omnia autem mixta praeter hominem sunt secundum se tota, & secundum quodlibet sui corruptibilia, & ideo nihil eorum remanebit post resurrectionem nisi quae dicta sunt scilicet corpora caelestia, elementa, homo, & sic solum ab elementis poterit homo affligi secundum praedictas poenas.

3 Quod autem dicitur in Psalmo. Sulphur & spiritus procellarum pertinere ad poenam damnatorum intelligendum est per adoptionem, quia locus inferni erit turbidus & turbulentus, affligentur nihilominus damnati ab interiori, quia secundum euangelium ibi erit stetus & stridor dentium, de stridore dentium qualiter posset esse ibi non est difficile, sed de stetu advertendum est quod cum in stetu sint duo, scilicet resolutio lachrymarum & conturbatio capitis & maxime cerebri, & oculorum propter humorum commotionem. Quantum ad primum non erit stetus in damnatis, quia cum corpora eorum sint finita si ab eis continuè resolverentur lachrymae tandem totaliter consumerentur cum non fiat in eis aliqua restauratio per summationem alimenti, sed quantum ad secundum erit in eis stetus perpetuus & perpetua perturbatio capitis, cerebri, & oculorum ex inordinata humorum commotione, & sic patet primum.

9 Quantum ad secundum, scilicet de comparatione illarum poenarum dicendum est quod si comparemus poenam spiritualem quae dicitur poena vermis poenis corporalibus sic ipsa est maior simpliciter & grauior ceteris, quia quantum bonum aliquod est maius & delectabilius tanto prius totio eius est peior & tristabilior, sed bonum quod priuatur per poenam vermis (scilicet, visio Dei) est maius & delectabilius quocumque bono corporali, & ad hoc sunt auctoritates Chrysostomi prius positae in quaestione qua quaeritur de passione animae ab igne quantum nobis nunc existitibus in carne contrarium videatur, propter hoc quod magis nunc iudicamus secundum sensum quam secundum intellectum. Si autem comparemus poenas corporales ad iniucem, sic inter eas poena ignis est maior, quia quod est magis actiuum est magis afflictiuum, sed ignis est maxime actiuus, ergo maxime afflictiuus, & propter hoc ceteras poenas corporales frequenter tacentur in scripturis expressa sola poena ignis, quia in ea tanquam in grauissima, omnes aliae intelliguntur.

10 AD argumenta in oppositum. Ad primum dicendum quod varietas poenarum corporalium non praestat refrigerium, sed auget supplicium, & tales sunt omnes poenae damnatorum excepta poena ignis respectu poenae aquae & econuerso de quibus dicendum est quod varietas talium poenarum non praestat refrigerium nisi quando paulatim receditur ab vna & transferuntur ad alteram. Si autem subito vel quasi subito transeat de summo vnius poenae ad summum alterius poenae tunc non est refrigerium, sed mutatio supplicii in supplicium.

11 Ad secundum dicendum quod non est simile de purgatorio & de inferno, quia poena purgatorii ordinatur solum ad purgandum per satisfactionem poenae, quae purgatio optime potest fieri per ignem, quia maxime purgatiuus, sed poena inferni est ad affligendum damnatos propter executionem iustitiae, qui sicut peccauerunt contra dominum omnium nec poenitent, ab omnibus debent aliquo modo affligi quod fit per poenas supra dictas.

QVAESTIO SECUNDA.

Vtrum damnati vellent plus non esse, quam esse in miseria poenae.

Tho. in additionibus. 2. 2. ar. 3. De Gaud. q. 1. q. 10.

Secundo quaeritur vtrum damnati vellent plus non esse quam esse in miseria poenae. Et arguitur quod sic, quia

miseria damnatorum excedit omnem poenalem miseriam huius mundi, sed ad vitandam miseriam huius mundi alii qui appetunt rationabiliter non esse, ergo fortiori ratione damnati appetunt non esse ad fugiendum miseriam suae poenae. Minor probatur per illud quod habetur Eccle. 41. O mors quae bonum est iudicium tuum homini indigenti & qui minoratur viribus & defecto aetate, &c.

2 Item super illud Hiero. 20. Maledicta dies in qua natus sum, glosa dicit quod melius est non esse quam male esse, & Mat. 26. De Iuda bonum illi esset si natus non fuisset, quod dicitur propter miseriam poenae ad quam referatur, ergo videtur quod damnati plus debeant velle omnino non esse quam sic esse.

3 Ad idem est quod dicitur Apoc. 9. In diebus illis desiderabunt homines mortem & fugiet ab eis.

4 IN contrarium videtur illud quod dicit Augu. 3. de lib. arb. Considera quam bonum est esse quae etiam beati & miseri voluit, maius enim est esse, & esse miserum quam omnino non esse, igitur non esse non est magis eligendum quam miserum esse, sed potius econuerso.

5 Item de ciuitate Dei dicit quod hi qui sibi plane miserrimi videntur, & sunt, si quis eis immortalitatem daret qua non ipsa miseria finiretur exultarentur latetia, & sic potius eligerent esse quam non esse, ergo idem est in damnatis.

6 RESPONSIO. Sciendum est quod duplex est miseria, scilicet culpa & poenae, & secundum vnumquemque modum quaestio habet difficultatem. sed de miseria culpa per comparationem ad non esse dictum fuit prius cum age retur de contritione. De miseria autem poenae licet aliquid prius dictum fuerit tunc, tamen hic amplius nunc dicitur. Est ergo advertendum quod August. tractat quaestionem istam. 3. de libero arb. vbi primò destruit quorundam sententiam quam reputat falsam. Deinde determinat veritatem secundum opinionem propriam.

7 Quantum ad primum dicit quod aliqui dicebant quod non esse est magis eligendum quam poenale esse, sed quod modo contrarium contingat scilicet quod aliquis magis eligat poenale esse quam non esse prouenit ex duplici causa. Vna quia diceret aliquis miser existens quod magis vult miser esse quam omnino non esse ne post non esse sit miserior quam nunc, & sic non praefert miserum esse ei quod est non esse, sed praefert maiorem miseriam minori. Alia causa est, quia posset aliquis dicere malo me miserum esse, quia iam sum miser, & non possum mihi aliter consolare, si autem prius quam fuisset, potuisset mihi aliter consolare, elegissem potius non esse quam miserum esse, nunc autem quia timeo non esse ad ipsam miseriam pertinere, qua nunc illud quod velle non debemus magis volo, magis enim non esse quam miserum esse velle debemus. Nunc autem fateor me quidem male miserum esse quam nihil, sed stultius illud volo quanto miserius.

8 Contra hanc duplicem causam arguit Augu. & primò contra primam, quia miseria post non esse non est aliquid aliud quam non esse, & ideo qui vult potius esse miserum quam non esse ne sit miserior post non esse non vult aliquid aliud quam miserum esse ne omnino incurrat non esse, & sic praefert miserum esse ei quod est non esse secundum se & non propter aliud. Contra secundam causam arguit, quia ipsa seipsam interimit, qui enim dicit quod stultè magis vult miserum esse quam non esse ostendit se errare quod est cuiuslibet fugiendum, ergo dicens se plus velle miserum esse, quia iam miser est, & hoc vitare non potest, quam velle omnino non esse nullam assignat rationem quare miser existens plus vult sic esse quam omnino non esse, quam si non existeret miser, & posset sibi contra miseriam consulere incurrendo non esse.

9 Postmodum Augustinus ponit sententiam suam & distinguit de voluntate, vt. scilicet natura & vt est deliberatiua voluntas, vt est natura nullo modo potest appetere non esse & hoc est de se satis manifestum, quia desiderium naturale est propter quietem, in non esse autè non potest esse quies natura, quia non esse naturam interimit, & ideo naturali desiderio nullus potest appetere non esse ad vitandum quodcumque poenale esse, quia natura non odit poenale nisi propter desiderium quietis ab illa poena, vnde dicit, si quis

Sup. d. 17. q. 1. 3.

quis dicat non esse magis quam miserum esse vellem. Refpondebo, mentiris, quia cum esse miserum nolis, esse tamen vis. Si autem voluntas eligat aliquid ut deliberans, tunc aut sequitur rationem rectam, aut rationem falso errore deceptam, si sequatur rationem rectam tunc dicendum est quod miserum esse quocumque, miseria pena magis est eligibile quam omnino non esse. Quod patet primo sic, omne illud quod aliquis recte praelegit, necesse est quod cum ad illud pervenerit quod melior fiat quam esset habendo aliud quod refugit, sed ille qui peruenit ad omnino non esse, non est melior quam si esset miser, imo deterior, si recte dici possit, quia miseria non tollit omne bonum sicut non entitas, ergo qui eligit non esse potius quam esse miserum, non eligit recte. Item miseria non est mala, nisi in quantum tollit aliquod bonum, sed omnino non esse plus tollit de bono quam miserum esse, ergo peius est non esse simpliciter quam miserum esse & magis fugiendum. Item secundum Aristot. 9. Ethic. A mabile simpliciter quidem bonum vnicuique autem bonum proprium, nullus igitur amat seu eligit sibi aliquid nisi existimet illud bonum sibi, sed nullus potest recte existimare quod non esse sit bonum ei, neque positivum ut de se patet, neque privativum seu negativum, ergo non esse nullo modo potest pro quocumque eligi. Minor probatur quantum ad partem dubiam, quia quod est bonum alicui quocumque istorum modorum supponit ipsum esse, aliter non esset bonum ei magis quam cuiusque alii, omnino autem non esse nihil supponit, sed totum destruit, quare, &c.

10 Si autem voluntas sequatur rationem erroneam, sic potest praelegere non esse ei quod est miserum esse, quod potest contingere dupliciter. Vno modo quando propter virgitem miseria aliqui non volunt esse in miseria, & ideo se interimunt existimantes se habere quoddam esse occultum, in quo non habeant nec bona huius mundi, nec pariantur miseriis, quod putant quoddam melius esse, unde Augustinus ubi supra dicit quod aliqui virgite miseria sese interimunt, eo quod confugiunt ubi melius fore putaverint. Alio modo potest hoc contingere quando aliquis propter vehementiam miserie incidit in tantam perturbationem, & obnubilationem rationis, quod credit omnino non esse melius fore quam in miseria esse, quod est absurdum quum privatio mali non fit bona nisi propter affectionem boni oppositi, non essendo autem non est affectio alicuius boni qualitercumque possit confingi, & ideo talis nihil eligit, propter quod erronea est electio eius tanquam nihil eligentis, sicut concludit Augustinus.

11 AD argumentum in oppositum dicendum ad primum quod eligentes non esse propter miseria presentis vite vel futura sequatur rationem erroneam, & quod dicitur in contrarium per illud Eccle. 41. O mors, &c. dicendum est quod scriptura loquitur de fidelibus qui post esse presentis vite expectant esse in alia vita, & talibus si sint in miseria presentis solum optandum est non esse in hac vita ut habeant melius esse in alia, unde non desiderant se non esse magis quam miseros esse, sed desiderant non esse in miseria presentis vite ut habeant esse quietum in alia vita, & hoc patet per idem quod alibi dicitur Eccle. 2. Melior est mors quam vita amara, & subiungitur quasi pro expositione & requies eterna quam languor perseverans. Si vero sint in miseria culpa, & in ea perseverent (ut loquitur expressis autoritas) bona esset eis mors & eligenda, ne accumulatione delictorum mererentur maiorem miseria & non propter hoc quod debeant magis omnino eligere se non esse quam miseros esse.

12 Ad secundum dicendum quod non omnes glofa tenentur, nec teneri debent, tamen illa glofa Hieron. 22. potest exponi de malo culpa & non de malo pena, quamvis autem de malo culpa & de simpliciter non esse, an sit praelegendum vel aequaliter, an non prius dictum fuit. Quod autem addit de Iuda quod bonum illi erat si natus non fuisset, potest dici quod verum est sub hoc sensu, quod si natus non fuisset, sed solum conceptus non habuisset nisi peccatum originale, nec meruisset nisi penam damni peccatorum, quae est mitissima, meruit autem postea per peccata sua actualia gravissima gravissimam penam sensus damnatorum. Si quis vero dicat quod non solum intelligitur de natalitate, sed de conceptione, ac si Iudas omnino nihil

fuisset, & quodammodo melius fuisset ei omnino non esse quam peccasse, advertat primo an chimera possit aliquid melius esse quam cuique misero, & secundo quia non loquitur de miseria culpa, de qua evangelium loquitur, de qua dictum fuit prius, sed de miseria pena pro qua Iudas non fuisset deterior quantamcumque sustinisset, quam si omnino nihil fuisset.

13 Ad aliud dicendum quod damnati desiderant mortem seu non esse, sicut in Apocalypsi dicitur, tamen hoc est secundum rationem erroneam & obnubilatam, quod concessum est prius.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum beati videant penas damnatorum.

Tertio quaeritur, vtrum beati videant penas damnatorum. Et videtur quod non, quia mali non vident gloriam bonorum, ergo beati non vident penas malorum. Consequenter patet per simile. Probatio antecedens, quia quod conceditur sanctis in hac vita pro spirituali gratia non videtur concedi damnatis, sed Paulo pro magno munere & speciali gratia fuit concessum, ut videret illam vitam in qua sancti beate vivunt, ut dicitur in glos. 1. Cor. 12. ergo non conceditur damnatis videre gloriam bonorum, & hoc fuit antecedens.

2 Item si beati viderent penam damnatorum, aut eis compaterentur, aut de eis gauderent. Primum non potest dici (ut videtur) quia omnis compassio includit passionem, sed in beatis nulla erit passio, quia passio penam habet, ergo nec erit in eis compassio, nec secundum potest dici, quia gaudere de malo alterius videtur esse contrarium charitati, sed beati sunt perfecti in charitate, ergo non possunt de penis damnatorum gaudere, igitur nullo modo vident penas eorum.

3 IN contrarium est quod dicitur Esa. 64. Egre dientur & videbunt cadauera eorum qui praevaricati sunt in me, ubi dicitur glosa, quod electi egredientur intelligentia vel visione manifesta ad videndum penas damnatorum, ut ad laudem Dei magis accendantur.

4 **RESPONSIO.** Circa quaestionem istam videnda sunt duo. Primum est vtrum beati videant penas damnatorum. Secundum est, vtrum de eis doleant an laetentur.

5 Quantum ad primum sciendum est quod duplex est visio, scilicet corporalis & intellectualis, & vtraque visionem possunt habere beati, & probabile est quod corporalem visionem habeant de penis malorum, ad visionem enim corporalem non requiritur nisi presentia obiecti & dispositio medii & organi, sed illa possunt concurrere dispositionem visionis corporalis in beatis respectu pena damnatorum, ergo talis visio est possibilis. Minor declaratur, quia constat quod organum visus in beatis est optime dispositum, ipsi etiam possunt appropinquare ad locum ubi puniuntur damnati, & probabile est quod quandoque appropinquent ut habeant de punitione eorum, non solum simplicem intelligentiam, sed visionem manifestam, medium enim quod sufficit damnatis ad hoc, ut alter alteri videat, sufficit beatis ad hoc ut videant eos in penis, quare &c. Sed quia haec visionem corporalem non habebunt beati in caelo propter distantiam localem quae eos impedit, ideo oportet ponere in eis alteram visionem, scilicet intellectualem. Quod patet sic, nihil quod est perfectionis subtrahendum est beatis, & maxime si ordinatur ad laudem Dei, sed quod beati cognoscant penas malorum, hoc pertinet ad perfectionem gloriae eorum, quia unumquodque ex comparatione sui contrarii magis cognoscitur, & si sit bonum & contrarium sit malum, amplius commendatur, est etiam materia laudis divinae, dum sancti per gratiam Dei evaserunt penas quas miseri incurrerunt, ergo ut beatitudo sanctorum eis magis placeat, & ut de eis vberiores gratias Deo agant rationabile est quod penas malorum cognoscant.

6 Quantum ad secundum dicendum quod beati nullo modo compatiuntur penas damnatorum, quia omnis compassio vel est secundum passionem, vel secundum electionem, sed nullo istorum modorum erit compassio in beatis de penis malorum, ergo &c. Maior patet, quia compassio enim dicta secundum passionem est motus appetitus sensu

stuiti